

A költő sem lép kétszer ugyanabba a folyóba
Gyimesi László *Ez egy másik folyó* című verseskötetéről

Legújabb verseskötetében Gyimesi László méltó módon folytatja azt a fajta költészeti hagyományt, mely korábbi verseskönyveire – s hozzáteendően elbeszélő prózájára – is jellemző volt. Következésképpen kitart a közéleti-képviseleti líra tradíciójánál egy olyan korban, melyben erre a fajta nyelvi magatartásformára az irodalom fősodra látszólag kevés hangsúlyt fektet. Az *Ez egy másik folyó* című kötet azonban nem explicit módon, propagandisztikus vagy naturalisztikus képek és / vagy jelmondatok sora által fogalmazza meg mondanivalóját, hanem Gyimesi lírájára oly jellemző módon komplex, finoman szerkesztett képekben, halkszavú lírai megnyilatkozásokban, melyekben egyszerre vannak jelen a tájlíra tradicionális elemei, olykor a (nép)dalszerűség és a mágikus-realisztikus jelleg.

A címadó hosszú, bevezetőként olvasandó gondolati versre, majd öt rövid ciklusra osztott könyv első egysége a *Soros bitókon* című versciklus, melyben mondhatni az emlékezés és szemlélődés versei kaptak helyet. A költői beszélő megidéz, emlékezik és elmélkedik, helyenként mondhatni meditál, s jelenünk visszas világának díszletei között mintha egy jobb világ eljövételében is reménykedne, ám e remény kétellyel teli, miként az kiolvasható példának okáért a *Csöng a reggel* című rövid versből:

Csöng a reggel

Körpanoráma

Napfényes sziget

A nádtetőkön

Ébredő tüzek

Ha csöng a reggel

S rádroppan a nap

Fekete kendőre
Ne várj madarat

A második, *A házi végtelen* című ciklusban Gyimesi lírai hőse mintha a kinti világból egy időre visszahúzódna egy benti, biztonságosabb világba, a közéleti-képviselési vonaltól kissé hátralépve a magánszféra felé fordul, hogy valamiféle átmeneti megnyugvást keressen. Itt is gyakorta filozofál, meditál, ám nem annyira a köz, a társadalom dolgairól, mint inkább az emberi létezés és a világ általánosabb aspektusairól, a világ és önmagunk megismerhetőségéről és a versírás miértjéről, keresve *a házi végtelent*, miként arra a ciklus címadó verse is utal:

A házi végtelen

A világ
Megismerhető
Végtelen folyamatban
A házi végtelen lapít
Megint magára hagytam
Fiókba zárva kushad
Nem folytatom dolog van
A világ
Megismerhető
Végtelen folyamatban
A Holdra város települ
Mihelyt elmosogattam

A kötet harmadik nagyobb tematikus egysége a *Nincs titok* című ciklus, mely talán immár explicitebb hangnemben fordul a közéleti-képviselési tematika felé, a lehetőfinom költői képek közé az erős (aktuál)politikai tartalmakat szinte észrevétlenül becsempészve. Persze találunk e ciklusban T. S. Eliotnak, Radnóti Miklósnak, vagy épp Nemes Lászlónak dedikált, az intertextualitás alakzatait sem nélkülöző verseket is, ám itt már határozottan

körvonalazódni kezd Gyimesi ars poeticája. Még az első olvasásra meditatív tájverseknek vagy gondolati költeményeknek ható szövegekben is – miként arról talán a ciklus utolsó darabja, az *Acél csillan* című vers is tanúskodik –, nem csupán a jelen társadalmának visszásságai, de ennél általánosabb üzenet, (összességében meglehetősen negatív és a fejlődést tekintve mindenképp szkeptikus) történelemszemlélet is megfogalmazódik:

Acél csillan

Ez a puszkagolyó

Emlék

Más százezer

Emlékké akar lenni

Szakad török a test

Nincs történelem

A vér felszárad

Csillog az acél

Íme a hagyatékunk

A *Csak a rész* című negyedik ciklus tovább mélyíti a kötet képviselési-közéleti vonulatát, egyúttal szembesítve az olvasót egyfajta generális, világméretű törés élményével. Gyimesi László lírai beszélője tömör, súlyos versekben utal a társadalom talán visszafordíthatatlan károsodásaira, az ember által ismert világ töredékességére és esetlegességére. Az emlékezés és a történelem ciklikus, önismétlő volta itt is nagy hangsúlyt kap, s az olykor már-már apokaliptikus képek egy olyan világba vezetik az olvasót, ahonnét talán nincsen visszaút. A legerőteljesebben talán a ciklus egyik utolsó verse, *Az elveszett város* hordozza a kiábrándultság és visszafordíthatatlanság e súlyos élményét, s implicit módon még talán egy háború utáni pusztítás ellen-utópisztikus rémlátomását is, szembesítve az embert önmaga végső elmagányosodásával, vagy legalábbis annak igencsak reális közelségbe kerülő lehetőségével, melyet egyes-egyedül önnön magának köszönhet:

Az elveszett város

Tél van keresd a földet

Szemben katonák jönnek

Köszönts az érkezőket

Tél van vadak nyoma a hóban

Városod van-e s hol van

Kattog a magyarázat

Csontig fagyasztó szélben

Hogy bízatsz menedékben

Nincs mentség sem bocsánat

A súlyos, kataklizmatikus kép(zet)eket felvonultató törés-ciklus után a költői beszélő, bár következetes módon *nem lép ugyanabba a folyóba*, kerüli, hogy az önisméltés hibájába essen, a közéleti-képviselési tematikától még mindig nem mentesen, de sokkal szelídebb és idillibbnek ható húrokat penget a kötet utolsó, *Arany hidat a jégmezőkre* címet viselő versblokkjában. Bár mintha e verseket is visszavonhatatlanul áthatná a pusztulás, a végbe még nem ment, ám lassan és megállíthatatlanul közelgő elmúlás érzete, a szelídebb – főként őszi – tájmotívumok és a fel-felbukkanó (magán)mitológiai elemek a versek alaphangulatát sokkal békésebbé, nyugodtabbá teszik. A tematikus egység egyik legjellemzőbb verse talán a *Csak tudnám* című költemény:

Csak tudnám

A hóban rókalábnyom,

*beköltözik az erdő,
fácánok vonulnak,
a szarvaskirály is eljő.*

*Buszok nyomvályújából
őzek lefetyelnek,
torlódó kocsisorok közt
vadkan teremt fegyelmet.*

*Repedezik az aszfalt,
s áttör a lucskon-sáron,
három fa, világnagy.
Csak tudnám: miért három?*

Gyimesi lírai hőse itt mintha kevésbé tűnne borúlátónak a világot és az emberi társadalmat illetően, s azáltal, hogy nem tudja, s talán nem is akarja megtalálni a választ minden kérdésre, mégiscsak inkább a remény, semmint a rezignáció és az elmúlásba és / vagy az elkerülhetetlen katasztrófába való beletörődés mellett foglalna állást. A versek közéleti-társadalmi vonulata mellett a költő és / vagy a magánember perspektívája is nagy hangsúlyt kap a szövegekben, s miként azt az utolsó versből, a *Záródal*ból is kiolvashatjuk, minden komolyság ellenére olykor a költői irónia is remek eszköz arra, hogy megtanuljunk elfogadni a minket körülvevő világ negatív aspektusait, s minden elkerülhetetlen szorongás és kiábrándultság ellenére alapvetően mégis optimistán tudjunk tekinteni akár a jelenre, akár a jövőbe:

Záródal

*Ne lépj rá a versküszöbre!
Rezedaszó zeng a kertben.
Hiányoznak még a rigók,
Bár tervben voltak ketten.
Szerepelt egy házi tigris,
Elefánt is, nagy csapatnyi...*

Álmok, tervek. Csattog az ég.

Elbúcsúznék. Nektek annyi.

Bár Gyimesi László e versekben nagy utat tesz meg, s a kötet szövegeiben alapvetően nem jellemző tendencia az önisméltés, nagy vonalait tekintve az *Ez egy másik folyó* meglehetősen következetes és egységes versgyűjtemény. A leheletfinom képekbe párolt költői reflexiók a minket körülvevő társadalomról és annak visszásságairól tesznek érvényes és autentikus állításokat – sokszor anélkül, hogy egyáltalán direkt módon megjelenne az ember mint a gondolati-lírai szcénák szereplője –, még ha egy-egy verset újra és újra el is kell olvasni ahhoz, hogy megértsük a látszólag puszta (pillanat)képekbe, hangulatokba rejtett mögöttes tartalmat, kódolt, ám megfejthető és megfejtendő (aktuál)politikai, szociológiai, történelmi üzenetet. A versek kerülnek a harsány, kampányszerű kinyilatkoztatásokat, sokkal inkább valami józan és szűkszavú bölcsesség árad belőlük. A legtöbb vers olykor még a központozást is teljesen mellőző, dalszerű könnyedséggel áradó, ugyanakkor mégis filozofikus mélységgel és bölcsességgel megszólaló, számos jelentésréteget hordozó szöveg. Az *Ez egy másik folyó* méltó folytatása Gyimesi László eddigi költői-írói munkásságának, melyben a szerző oly módon újítja meg saját költészetét, hogy közben mindvégig hű marad ars poeticájához, s úgy beszél könnyedén, gördülékeny formában és viszonylag kevés szóval a lehető legegységesebb és legsúlyosabb témákról, hogy lírai világreflexiói egyúttal a filozófiai mélységet sem nélkülözik. Mindez folytatása az eddigi, mindig mások helyett is beszélő közéleti-képviselői irányú költészetnek s valami teljesen új is – *egy másik folyó*, melyben más áramlatok mentén, de lényegüket tekintve ugyanazok az általános érvényű szavak folynak.

(Littera Nova Kiadó, Budapest, 2013, 80 oldal)